

Sygnatura akt VIII Ga 133/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie VIII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Woźniak

Sędziowie: SO Agnieszka Kądziołka

SR del. Anna Górnik (spr.)

Protokolant: stażysta Paulina Rynkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 20 stycznia 2017 roku w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

przeciwko T. W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 17 września 2015 roku, sygnatura akt V GC 1278/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że uchyla nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim w dniu 28 sierpnia 2013 roku, sygnatura akt V GNc 1636/13 i oddala powództwo oraz rozstrzyga, że koszty procesu w całości ponosi powód i pozostawia ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim;

II. rozstrzyga, że koszty postępowania apelacyjnego w całości ponosi powód i pozostawia ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim.

SSR del. (...)SSO (...)SSO (...)

Sygn. akt VIII Ga 133/16

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 19 lipca 2013 r. powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. domagała się zasądzenia od pozwanego T. W. na swoją rzecz kwoty 45.220,95 zł wraz odsetkami ustawowymi od dnia 21 lipca 2011 r. oraz kosztami procesu. Jako podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia powódka wskazała zawartą z pozwanym umowę sprzedaży z dnia 20 czerwca 2011 r., wyjaśniając iż wystawiła pozwanemu fakturę VAT nr (...), której pozwany nie opłacił w ustalonym terminie 20 lipca 2011 r. Wskazała przy tym, iż próby polubownego zakończenia sporu okazały się bezskuteczne.

W dniu 28 sierpnia 2013 r. Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim, V Wydział Gospodarczy, w sprawie o sygn. akt V GNc 1636/13, wydał nakaz zapłaty w całości uwzględniając żądanie pozwu oraz zasądzając od pozwanego na rzecz powódki koszty procesu w postaci kwoty 566 zł kosztów sądowych i 2.417 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Od powyższego nakazu zapłaty pozwany wniósł zarzuty, wnosząc o uchylenie wydanego nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, a także o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu wskazał, iż kwestionuje powództwo co do zasady i co do wysokości, wskazując iż w chwili zaciągania zobowiązania znajdował się w stanie wyłączającym świadome podejmowanie decyzji z uwagi na zaburzenia psychiczne, a nadto podniósł zarzut przedawnienia roszczenia oraz zarzut zbyt krótkiego terminu płatności określonego wezwaniu do zapłaty.

Wyrokiem z dnia 17 września 2015 r. Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim, V Wydział Gospodarczy, w sprawie o sygn. akt V GC 1278/13, utrzymał w całości w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim V Wydział Gospodarczy z dnia 28 sierpnia 2013 r., sygn. akt V GNc 1636/13 (punkt I sentencji), zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokat D. M. kwotę 4.800 zł, powiększoną o należny podatek VAT, tytułem nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu (punkt II sentencji) oraz nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim kwotę 934,55 zł tytułem nieopłaconych kosztów opinii biegłego.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych:

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której produkuje i sprzedaje wyroby papiernicze.

W dniu 20 czerwca 2011 r. powódka zawarła z pozwanym umowę sprzedaży, której przedmiotem były towary o łącznej wartości 45.220,95 zł. W dniu 30 czerwca 2011 r. towary te zostały pozwanemu dostarczone za pośrednictwem przedsiębiorstwa (...) sp. z o. o. z siedzibą w K., co pozwany potwierdził pieczęcią firmową na dokumencie (...). Pozwany nie kwestionował ilości, ani jakości dostarczonego towaru.

W związku z wykonaniem przez powódkę umowy sprzedaży powódka wystawiła pozwanemu fakturę VAT nr (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. z terminem płatności oznaczonym na dzień 20 lipca 2011 r.

Wobec braku zapłaty za dostarczony towar powódka w dniu 15 lipca 2013 r. wezwała pozwanego do spełnienia świadczenia. Pozwany nie zapłacił należności dochodzonej pozwem.

Pozwany od 2001 r. leczy się psychiatrycznie z powodu zaburzeń obsesyjno-kompulsywnych z objawami depresji. Stwierdzone zaburzenia nie ograniczały zdolności decyzyjnych pozwanego w 2011 r. – mogły jedynie doraźnie pogarszać koncentrację uwagi.

Ustalając powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy dał wiarę w całości dokumentom prywatnym i urzędowym przedłożonym przez powódkę. Treść przedmiotowych dokumentów nie budziła jego wątpliwości, mimo iż pozwany zaprzeczał okolicznościom w nich wskazanym, tj. zawarciu i realizacji umowy sprzedaży, zasłaniając się niepamięcią. Sąd Rejonowy uznał również za wiarygodną dokumentację medyczną przedłożoną przez pozwanego na okoliczność jego stanu zdrowia. Nadto powódka nie negowała istnienia u pozwanego dolegliwości w postaci zaburzeń psychicznych, a jedynie kwestionowała ich znaczenie dla prawidłowości złożonego jej przez pozwanego oświadczenia woli. Sąd Rejonowy uznał, iż nie miał podstaw do kwestionowania opinii biegłego sądowego – lekarza psychiatry, sporządzonej celem ustalenia stanu zdrowia psychicznego pozwanego i jego zdolności do składania prawidłowych oświadczeń woli. Tym samym Sąd Rejonowy oddalił wniosek pełnomocnika pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego lekarza psychiatry, jako zmierzający do przedłużenia postępowania. Złożona opinia biegłego w ocenie Sądu Rejonowego była wyczerpująca, jasna i stanowcza, a zawartość opinii odpowiadała w całości na pytania postawione w postanowieniu z dnia 11 lutego 2015 r. Z tych względów Sąd Rejonowy przyjął ustalenia biegłego lekarza psychiatry za własne. W konsekwencji Sąd Rejonowy nie dał wiary przesłuchaniu pozwanego przeprowadzonemu przed Sądem Rejonowym w Koninie w dniu 17 marca 2015 r. oraz jego twierdzeniom zawartym w

pismach procesowych, w zakresie, w jakim kwestionował swoją zdolność do prawidłowego wyrażania oświadczeń woli w 2011 r. Mając na uwadze zobiektywizowane ustalenia płynące z opinii biegłego lekarza psychiatry Sąd Rejonowy uznał, iż dolegliwości powoda nie mogły mieć tak drastycznego wpływu na jego funkcjonowanie, skoro był on zdolny do prowadzenia działalności gospodarczej co najmniej do 21 stycznia 2013 r. Fakt istnienia dokumentacji umowy sprzedaży przeczył zdaniem Sądu Rejonowego również zarzutom pozwanego, jakoby w ogóle przedmiotowa transakcja nie miała miejsca. Dowód z przesłuchania powódki Sąd Rejonowy pominął ze względu na jej nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie w dniu 25 czerwca 2015 r.

W konsekwencji Sąd Rejonowy zważył, iż roszczenie powódki wynikało z umowy sprzedaży określonej w art. 535 § 1 k.c. Wyjaśnił, iż powódka dochodziła spełnienia świadczenia wzajemnego – zapłaty za dostarczony towar. Sąd Rejonowy wskazał, iż powódka wykazała dokumentami dołączonymi do pozwu, że sprzedała i dostarczyła zakupiony towar pozwanemu. Pozwany z kolei kwestionował roszczenie co do zasady, jak i co do wysokości. Zdaniem Sądu Rejonowego należało w pierwszej kolejności zauważyć, iż zarzut przedawnienia roszczenia nie zasługiwał na uwzględnienie. Roszczenie powódki, jako wynikające z umowy sprzedaży, przedawniało się bowiem w terminie dwóch lat (art. 554 k.c.) od daty wymagalności, tj. od dnia 20 lipca 2011 r. Według Sądu Rejonowego w dniu 18 lipca 2013 r. termin przedawnienia został przerwany poprzez złożenie przez stronę powodową przedmiotowego powództwa. Zarzut zbyt krótkiego terminu określonego w wezwaniu do zapłaty był w ocenie Sądu Rejonowego również niezasadny – roszczenie powódki było bowiem wymagalne w całości już od niemal dwóch lat i pozwany miał wystarczająco dużo czasu, aby przygotować się do zapłaty roszczenia powódki, czy faktycznie zapłaty tej dokonać. Ponadto zdaniem Sądu Rejonowego należy wskazać, że wystawiona pozwanemu faktura VAT nr (...) zawierała wyraźnie wskazany termin zapłaty, co stanowi wystarczające wezwanie do spełnienia świadczenia.

Wobec twierdzenia pozwanego o dolegliwościach natury psychicznej, uniemożliwiających mu w 2011 r. złożenie prawidłowego oświadczenia woli Sąd Rejonowy odniósł się do art. 82 k.c., zgodnie z którym nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Jednocześnie Sąd Rejonowy przytoczył poglądy judykatury, wyjaśniające znaczenie powyższego przepisu.

Konfrontując okoliczności sprawy z art. 82 k.c. Sąd Rejonowy uznał, iż zarzut nieważności umowy sprzedaży podniesiony przez pozwanego nie zasługiwał na uwzględnienie. Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy na podstawie dokumentacji medycznej pozwanego z uwzględnieniem wiadomości specjalnych przekazanych przez biegłego lekarza psychiatrę, nakazywały zdaniem Sądu Rejonowego ocenić, iż pozwany, zawierając z powódką umowę sprzedaży, nie znajdował się w stanie wyłączającym choćby w części świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Uprawnione było w ocenie Sądu Rejonowego co najwyżej przyjęcie, iż dolegliwości natury psychicznej, na które cierpiał, mogłyby ewentualnie oddziaływać na prawidłowość oceny transakcji z punktu widzenia biznesowego, co jednak pozostaje poza zakresem regulacji prawnych i postępowania. Nadto w ocenie Sądu Rejonowego na niekorzyść pozwanego przemawiał fakt, iż zakupionego towaru nie zwrócił powódce w sytuacji, gdy zamierzał powoływać się nieważność zawartej umowy.

Tym samym Sąd Rejonowy uznał, iż roszczenie powódki zasługiwało w pełni na uwzględnienie, co spowodowało utrzymanie w mocy w całości wydanego nakazu zapłaty na podstawie art. 496 k.p.c.

Uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II sentencji Sąd Rejonowy wyjaśnił, iż przyznał pełnomocnikowi pozwanego ustanowionemu z urzędu kwotę 4.800 zł powiększoną o obowiązującą stawkę VAT, zgodnie z § 6 pkt 5 oraz § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...), tytułem nieopłaconych kosztów pomocy prawnej. Sąd Rejonowy uznał za zasadny wniosek pełnomocnika o podwyższenie kwoty wynagrodzenia z tytułu zwiększonego nakładu pracy.

Odnosząc się z kolei do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie III sentencji Sąd Rejonowy wyjaśnił, iż nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 934,55 zł tytułem nieopłaconych kosztów opinii biegłego na podstawie

art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgodnie z którym kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Sąd Rejonowy nakazał zatem ściągnąć od pozwanego całość należnej kwoty, mając na uwadze, iż na mocy postanowienia z dnia 18 listopada pozwany był zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych jedynie co do kwoty 1 696 zł – opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty.

Od powyższego wyroku apelację wywiódł pozwany, zaskarżając wyrok w części – w zakresie punktów I oraz III sentencji oraz wnosząc w tym zakresie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów pomocy prawnej z urzędu w I oraz II instancji, powiększonych o stawkę podatku VAT, albowiem koszty te nie zostały uiszczone w całości ani w części. W przypadku nieuwzględnienia apelacji wniósł o przyznanie kosztów pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, bowiem koszty te nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Zaskarżonemu orzeczeniu pozwany postawił następujące zarzuty:

1) sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegająca na uznaniu, iż stwierdzone u pozwanego zaburzenia nie ograniczały jego zdolności decyzyjnych w 2011 r., w związku z czym ważnie zawarł umowę z dnia 20 czerwca 2011 r., podczas gdy z zaświadczenia lekarskiego, zachowania pozwanego, a także sporządzonej opinii biegłego wynika, iż pozwanym ma problemy ze zdrowiem psychicznym, w tym ma znaczne problemy z pamięcią, kojarzeniem faktów, zaś wywiad w kierunku uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego jest dodatni,

2) naruszenie prawa procesowego, a mianowicie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonanie jego wybiórczej oceny, z pominięciem zachowania pozwanego w toku procesu oraz jego zeznań, świadczących o problemach psychicznych, a także poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów, wyrażające się w bezkrytycznym przyjęciu wniosków opinii biegłego odnośnie do możliwości podjęcia przez pozwanego decyzji i wyrażenia woli w 2011 r., mimo że opinia nie została należyście uzasadniona. a jej wnioski przeczą wywiadowi i wypowiedziom pozwanego w czasie badania i procesu w ogóle,
- art. 217 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego lekarza psychiatry na okoliczność stanu zdrowia pozwanego, jego świadomości co do działań, w sytuacji, gdy wniosek ten był zasadny i istotny wobec niespełnienia przez opinię wymogów formalnych wynikających z art. 285 § 1 k.p.c. (brak uzasadnienia),
- 328 k.p.c. poprzez niewskazanie w treści uzasadnienia wyroku, na jakiej podstawie Sąd nie dał wiary zeznaniom pozwanego oraz dlaczego oparł się na opinii biegłego, mimo że biegły nie wskazał w opinii, co doprowadziło go do zawartych w opinii wniosków.

W uzasadnieniu złożonej apelacji pozwany szczegółowo wyjaśnił podniesione zarzuty, opierając się na poglądach prezentowanych w judykaturze.

Podczas rozprawy apelacyjnej w dniu 3 czerwca 2016 r. powódka wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy zważył, że choć nie wszystkie zarzuty pozwanego podnoszone w apelacji okazały się zasadne, to jednak uwzględnienie niektórych z tych zarzutów powodowało konieczność uwzględnienia apelacji na tyle, iż zasadne było wydanie wyroku o charakterze reformatoryjnym.

Na wstępie rozważań konieczne jest wyjaśnienie, iż Sąd Okręgowy, jako Sąd II instancji, obowiązany był do orzekania na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, o czym stanowi art. 382 k.p.c.

Postępowanie apelacyjne polega bowiem na merytorycznym rozpoznaniu sprawy, co oznacza, że wyrok Sądu II instancji musi opierać się na jego własnych ustaleniach faktycznych oraz prawnych. Sąd II instancji rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia (art. 378 k.p.c.), ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji, kontroluje prawidłowość postępowania przed Sądem I instancji, po czym orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania, nie wykraczając poza wnioski zawarte w apelacji.

W niniejszym postępowaniu apelacyjnym Sąd Okręgowy uznał, iż zasadne było przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego sądowego – lekarza psychiatry (k.328-329), i oparcie jej wniosków także na karcie leczenia psychiatrycznego pozwanego w celu ustalenia, jaki był stan zdrowia pozwanego w dacie wskazanej przez powoda, jako data zawarcia umowy. Pomimo zgromadzenia dodatkowej dokumentacji medycznej pozwanego biegły sądowy podtrzymał sporządzoną wcześniej opinię i wyjaśnił, iż dokumentacja ta nie wpływa na dotychczas postanowione wnioski. W treści opinii głównej oraz uzupełniającej biegły sądowy wyjaśnił, iż przedłożona biegłemu dokumentacja pozwanego, jego zeznania oraz wyniki przeprowadzonego przez biegłego badania pozwanego nie pozwalają na stwierdzenie, iż w relewantnym dla sprawy okresie 2011 r. pozwany nie mógł świadomie lub swobodnie podejmować decyzji i wyrażać swojej woli. W ocenie Sądu Okręgowego wnioski opinii były spójne z zebrany materiałem dowodowym, a sama opinia została sporządzona z zachowaniem wymogów formalnych przewidzianych w art. 285 k.p.c. Podkreślić przy tym należy, iż w przekonaniu Sądu Okręgowego brak było podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego sądowego z zakresu psychiatrii. Znamionym jest, iż to pozwany, powołując się na stan zdrowia uzasadniający zastosowanie art. 82 k.c., winien dostarczyć taki materiał dowodowy (dokumentację medyczną itp.), który pozwoliłby biegłemu dokonać odpowiedniej oceny. Dotychczas zgromadzone dokumenty, w tym zaświadczenia lekarskie, nie dawały podstaw – na co zwrócić uwagę biegły – do potwierdzenia stanu zdrowia pozwanego, który to stan zdrowia subiektywnie opisywał pozwany. W konsekwencji Sąd Okręgowy powziął przekonanie, iż zgromadzony materiał dowodowy nie pozwalał na ustalenie, aby pozwany w czerwcu 2011 r. znajdował się w stanie, wyłączającym świadome lub swobodne wyrażanie woli i powzięcie decyzji, o którym stanowi art. 82 k.c. W tym miejscu Sąd Okręgowy wyjaśnia, iż wykładnię powyższego przepisu dokonaną przez Sąd I instancji w pełni podziela, przyjmując w tym zakresie rozważania Sądu I instancji za własne. Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego Sąd I instancji, choć zaniechał stosownych czynności dowodowych, ustalił ostatecznie w sposób prawidłowy, iż zarzut nieważności umowy formułowany przez pozwanego, a oparty na art. 82 k.c., nie miał umocowania w okolicznościach faktycznych sprawy.

Sąd Okręgowy uznał jednak, iż na uwzględnienie zasługuje podnoszony przez pozwanego w apelacji zarzut dokonania przez Sąd I instancji wadliwej oceny zebranego materiału dowodowego. Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną we wskazanym w apelacji art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Z powyższego przepisu wynika podstawowa dla polskiego procesu cywilnego zasada swobodnej oceny dowodów, według której sąd ocenia zarówno wiarygodność zgromadzonego materiału dowodowego, jak i jego moc dowodową według własnego uznania, które nie jest równoznaczne z dowolnością; swobodna ocena dowodów winna odpowiadać procesowi rozsądnego rozważenia materiału dowodowego z uwzględnieniem zasad logicznego myślenia oraz zasad doświadczenia życiowego. W orzecnictwie obecny jest nadto pogląd, wedle którego swobodna ocena dowodów powinna odbywać się z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1966 r. sygn. akt II CR 423/66, OSNPG z 1967 r., nr 5-6, poz. 21).

Sąd Okręgowy stwierdził, iż Sąd I instancji niedostatecznie rozważył okoliczności sprawy, w tym twierdzenia i zarzuty pozwanego, w konfrontacji z przedstawionym przez powódkę materiałem dowodowym. W ocenie Sądu Okręgowego sformułowane przez pozwanego zarzuty od nakazu zapłaty dawały podstawę do uznania, iż pozwany kwestionuje

w ogóle istnienie roszczenia i zawarcie umowy z powódką, co wynika z tego, że wyraźnie zarzucił kwestionowanie roszczenia co do zasady i powołał się na to, iż w owym okresie „zaciągania zobowiązania” zaburzenia psychiczne wyłączały jego świadome podejmowanie decyzji i wyrażanie woli (k. 29). Nadto w trakcie zeznań (k. 173) pozwany powoływał się na to, iż nie wie, kto kupił od powódki towar. Zeznał, iż otrzymał od pozwanej wezwanie do zapłaty, lecz na wezwanie to nie zareagował, zaś samej faktury powódki z dnia 20 czerwca 2011 r. w ogóle nie pamięta. Nadmienić przy tym należy, iż również z treści opinii biegłego sądowego (w zakresie sprawozdania z badania pozwanego) wynika, iż w trakcie badania pozwany mówił biegłemu, iż nie pamięta, aby podpisywał z powódką umowę, ewentualnie kto mógł taką umowę podpisać, ani nie wie nic o zaległościach w płatności na rzecz powódki (k. 181).

Wobec twierdzeń strony powodowej i przedłożonych przez nią dokumentów Sąd I instancji w sposób prawidłowy ocenił, iż powódka dochodzi roszczenia o zapłatę wynagrodzenia (ceny) z tytułu umowy sprzedaży na podstawie art. 535 k.c. Przy tak prawidłowo ustalonej podstawie prawnej, którą Sąd Okręgowy podziela, jak i rozważania prawne w tym zakresie, Sąd I instancji winien jednak rozważyć przede wszystkim, czy w istocie powódka wykazała, iż umowa pomiędzy stronami została zawarta. W ocenie powoda źródłem jego roszczeń miała być właśnie konkretna umowa, zawarta wedle twierdzeń w dniu 20 czerwca 2011 r.

W tym miejscu wyjaśnienia wymaga, iż zgodnie z dyspozycją przepisu art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Wyrażona w przepisie art. 6 k.c. reguła ciężaru dowodu w aspekcie materialnym ma ten skutek, że w przypadku nieudowodnienia zaistnienia okoliczności objętych twierdzeniem strony, na której spoczywa ciężar dowodu, należy przyjąć, iż okoliczności te nie wystąpiły, co z kolei powoduje konieczność przyjęcia, iż twierdzenie strony nie zostało udowodnione.

Sąd Okręgowy dokonując własnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doszedł do zgola odmiennych wniosków, aniżeli uczynił to Sąd I instancji.

Treść zarzutów pozwanego od nakazu zapłaty oraz przedstawione powyżej zeznania pozwanego i wypowiedzi w obecności biegłego, świadczyły o tym, iż pozwany kwestionował roszczenie co do zasady, w tym samo zawarcie umowy z powódką, którego po prostu nie pamiętał. Tym samym Sąd I instancji powinien w ocenie Sądu Okręgowego ocenić, iż pozwany zaprzecza samej okoliczności zawarcia z powódką umowy, a zatem przedmiotem postępowania Sądu I instancji powinno było stać się ustalenie, czy umowa, na którą powołuje się powódka, w ogóle została zawarta.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na ustalenie, aby powódka zawarła z pozwanym w dniu 20 czerwca 2011 r. umowę, z której obecnie wywodzi swoje roszczenie o zapłatę. Znamionym jest, iż powódka nie wyjaśniła jakichkolwiek okoliczności zawarcia rzeczonyj umowy z pozwanym, poprzestając na kategoriycznym twierdzeniu o jej zawarciu w dniu 20 czerwca 2011 r. Nie wyjaśniła ani tego, w jaki sposób została taka umowa zawarta, ani jaka była treść rzeczonyj umowy. Nie mogło przy tym umknąć uwadze, iż w aktach sprawy brak jest dowodu zawierającego treść takiej umowy (np. dokumentu, wiadomości e-mail, zeznań świadków). Powódka przedstawiła fakturę VAT z dnia 20 czerwca 2011 r. nr (...) (k. 15), zgodnie z którą miało dojść do sprzedaży na rzecz pozwanego papiery i „fluting” za kwotę 45.220,95 zł, płatną przelewem do dnia 20 lipca 2011 r. Tym niemniej owa faktura była opatrzona wyłącznie pieczęcią powódki i podpisami „osoby uprawnionej do wystawienia” tej faktury. Faktura nie została – zgodnie z przedłożonym dokumentem – podpisana przez pozwanego, a powódka nie przedłożyła również dokumentu, który potwierdzałby doręczenie pozwanemu tej faktury, a pozwany zeznał, iż jej nie otrzymał i w ogóle nie pamięta takiej faktury.

Powódka przedstawiła również dokument (w znaczeniu potocznym, gdyż nie zawierał podpisu i nie mógł zostać uznany za dokument prywatny w rozumieniu art. 244 ani art. 245 k.p.c., lecz za inny środek dowodowy – art. 308 k.p.c.) (...) nr (...) datowany na dzień 30 maja 2011 r. (k. 13-14). Dokument ten zawierał wykaz towaru (...). Choć numer (...) oraz numer faktury VAT z dnia 20 czerwca 2011 r. był zbieżny, to jednak zachodziła rozbieżność po pierwsze pomiędzy datami sporządzenia ((...) datowany na 30 maja 2011 r., a faktura na 20 czerwca 2011 r.), a nadto (...) zawierał wyszczególnienie (...), podczas gdy faktura wskazywała na papier i „fluting”. Nadto pod treścią dokumentu

(...) znajdowała się pieczęć pozwanego, lecz brak było podpisu. Obok widniała pieczęć powódki oraz data 1 lipca 2011 r., która również nie pozostawała zbieżna z pozostałymi datami.

Powódka przedłożyła również fakturę VAT nr (...) z dnia 1 lipca 2011 r., lecz wynikało z jej treści, iż była ona związana z realizowaniem na rzecz powódki usługi przewozowej papieru w dniu 30 czerwca 2011 r. na trasie K.-T.. Analizując treść faktury Sąd Okręgowy dostrzegł zbieżność numeru pojazdu wskazanego na fakturze ((...)) z numerem pojazdu ujawnionym na dokumencie (...), lecz zachodziła również rozbieżność między datami owych dokumentów. Ponadto na fakturze pozwany nie potwierdził, iż ładunek odebrał, a powódka nie przedłożyła innych dokumentów – np. listu przewozowego potwierdzającego, iż rzeczywiście jakiś towar został pozwanemu dostarczony.

Samego faktu otrzymania wezwania do zapłaty z dnia 15 lipca 2013 r. pozwany nie zakwestionował, zeznając wprost, iż wezwanie otrzymał, lecz na nie nie zareagował, nie wiedząc, z czym jest związane, a innej korespondencji nie otrzymał.

Opisane powyżej okoliczności doprowadziły Sąd Okręgowy do wniosku, iż brak jest podstaw by, w oparciu o powyższy materiał dowodowy uznać, iż powódka wykazała w niniejszym procesie fakt zawarcia z pozwanym w dniu 20 czerwca 2011 r. umowy sprzedaży. Nie sposób zgodzić było się z oceną Sądu I instancji, iż przedłożone przez powódkę dokumenty pozbawiają wiarygodności zeznań pozwanego i pozwalają na przyjęcie istnienia pomiędzy stronami umowy (wszak sama faktura, niepoświadczona przez nabywcę towaru lub usługi nie może być oceniana jako dowód istnienia stosunku leżącego u podstaw jej wystawienia gdy nie można wniosków takich wywieść z innych dowodów). Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika w ocenie Sądu Okręgowego przede wszystkim, aby strony złożyły zgodne oświadczenia woli zawarcia takiej umowy, ani nie pozwalają w ocenie Sądu Okręgowego ustalić essentialia negotii umowy sprzedaży z art. 535 k.c., w szczególności towaru oraz ceny. Tym samym Sąd Okręgowy ustalił, przeciwnie do Sądu I instancji, iż zawarcie przez strony umowy nie zostało przez powódkę udowodnione, podobnie jak dostarczenie pozwanemu konkretnego towaru, w konkretnej ilości i o konkretnej wartości. Bezsprzeczne pomiędzy stronami w ocenie Sądu Okręgowego było natomiast, iż powódka zapłaciła innemu podmiotowi za transport towaru z K. do T., jednakże w ocenie Sądu Okręgowego z samego faktu obciążenia powódki na podstawie takiej faktury i dokonania zapłaty nie można domniemywać, iż usługa została wykonana oraz dotyczyła ona dostarczenia towaru pozwanemu i to właśnie takiego, za który powódka dochodziła zapłaty. Wyprowadzenie z tej okoliczności tak daleko idącego domniemania uznać należy za nieuzasadnione w okolicznościach niniejszej sprawy.

W konsekwencji Sąd Okręgowy stwierdził, iż powódka nie zdołała sprostać ciężarowi udowodnienia swojego roszczenia. Brak udowodnienia przez powódkę okoliczności uzasadniających dochodzone roszczenie musiało zatem, zgodnie z art. 6 k.c., wywoływać ujemne skutki prawne właśnie dla powódki. W okolicznościach niniejszej sprawy ujemnym skutkiem nieudowodnienia podstaw dochodzonego roszczenia było oddalenie powództwa, a konkretnie uchylenie wydanego nakazu zapłaty oraz oddalenie powództwa w całości, tj. zarówno w zakresie roszczenia głównego, jak i roszczenia o odsetki od kwoty tegoż roszczenia, które ma charakter akcesoryjny wobec roszczenia głównego.

Jedynie na marginesie Sąd Okręgowy zauważa, iż nawet gdyby przyjąć odmienny wniosek i uznać, iż powódkę łączyła z pozwanym umowa, to umowa sprzedaży ma charakter umowy wzajemnej, a zatem spełnienie świadczeń powinno nastąpić co do zasady jednocześnie, a w przypadku, gdy powódka miałaby dostarczyć pozwanemu towar (czego także nie wykazano)– zapłata ceny powinna nastąpić niezwłocznie po nadejściu towaru i umożliwieniu jego zbadania (art. 544 k.c.). Skoro zatem powódka twierdziła, iż dostarczyła towar pozwanemu w dniu 30 czerwca 2011 r., a nie wykazała, iż rzekoma umowa przewidywała odmienne postanowienia co do terminu płatności (i wystawiona przez nią faktura była zgodna z tymi postanowieniami), to płatność powinna nastąpić niezwłocznie, a zatem z dniem 1 lipca 2011 r. Pozwany w niniejszej sprawie podniósł zaś zarzut przedawnienia, wobec czego na podstawie art. 117 § 2 k.c. w przypadku nastąpienia przedawnienia mógł uchylić się od spełnienia świadczenia, co skutkowało oddaleniem powództwa. Przepis art. 554 k.c. stanowi, iż przedawnienie roszczeń wynikających ze sprzedaży w ramach prowadzonej działalności gospodarczej następuje z upływem lat dwóch, tj. w tych okolicznościach nastąpiłoby z dniem 2 lipca 2013 r. Tymczasem powódka pozew wniosła w dniu 19 lipca 2013 r. (k. 17v), czyli według Sądu Okręgowego po upływie ewentualnego terminu przedawnienia. W związku z tym zarzut pozwanego powodowałby oddalenie powództwa ze względu na przedawnienie dochodzonych roszczeń.

Skoro powództwo okazało się niezasadne, to powódkę należało uznać za stronę przegrywającą w całości w rozumieniu art. 98 k.p.c. i obciążyć powódkę obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego poniesionych przez niego kosztów procesu. Jednocześnie należało na podstawie art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c., rozstrzygając w powyższy sposób o zasadzie ponoszenia przez strony kosztów procesu, pozostawić szczegółowe rozliczenie kosztów referendarzowi sądowemu po uprawomocnieniu się orzeczenia.

Powyższe ustalenia oraz rozważania uzasadniały dokonanie zmiany wyroku Sądu I instancji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. poprzez uchylenie wydanego zapłaty i na podstawie art. 496 k.p.c. oddalenie powództwa w całości i obciążenie powódki wszystkimi kosztami procesu, których szczegółowego rozliczenia winien dokonać referendarz sądowy po uprawomocnieniu się orzeczenia, o czym Sąd Okręgowy orzekł w punkcie I sentencji.

Wobec tego, iż wniesiona przez pozwanego apelacja skutkowałą wydaniem wyroku reformatoryjnego, powodującego oddalenie powództwa w całości, powódkę należało również uznać za stronę przegrywającą w całości w rozumieniu art. 98 k.p.c. także w zakresie postępowania apelacyjnego. Stosownie do art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił zatem w punkcie II sentencji przesądzić jedynie o zasadzie ponoszenia przez strony kosztów procesu, tj. obciążyć powódkę w całości obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego poniesionych kosztów procesu, a szczegółowe rozliczenie tychże kosztów pozostawić do szczegółowego rozliczenia referendarzowi sądowemu w Sądzie I instancji.

Mając powyższe na względzie należało orzec jak w sentencji.

SSR del. (...)	SSO (...)	SSO (...)
----------------	-----------	-----------

Sygn. akt **VIII Ga 133/16**

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

4. (...)

(...)

(...)